

## KONINKRIJKBAND ESSENTIEEL VOOR TOEKOMST ARUBA

De Tweede Kamer discussieerde in december 2014 over de koninkrijksbanden. Dit gebeurde op initiatief van Kamerleden Bosman (VVD) en Van Raak (SP) die een discussiestuk hebben ingediend, waarin wordt voorgesteld om die band te verbreken en te vervangen door een gemenebestconstructie. Discussie is nooit verkeerd, maar het is daarbij wel belangrijk om te beseffen hoe waardevol de koninkrijksband voor Aruba en uiteraard ook voor Curaçao en Sint Maarten was en nog steeds is.

Bestuurlijke problemen op Curaçao en Sint Maarten – sinds 2010 landen in het Koninkrijk - zijn door de Koninkrijksregering aangepakt. Aruba heeft al 28 jaar die status van land en werd dank zij economische groei het meest welvarende land in de regio. Het eiland staat bekend als de parel van de Cariben. Die parel verloor recent wat glans door te lang uitgestelde hervormingen en begrotingsperikelen waardoor ook Aruba door de Koninkrijksregering terecht gewezen moest worden.

Premier Mark Rutte sprak tijdens zijn bezoek in de zomer van 2013 over nieuwe, zakelijke verhoudingen binnen het Koninkrijk. Het bezoek van Koning Willem Alexander en koningin Maxima kort daarna liet zien dat die band meer is dan een puur zakelijke. De koninkrijksband leeft ook emotioneel bij de bevolking van de eilanden overzee. Maar naast het zakelijke en het emotionele zijn er uiteraard nog de nuchtere zaken zoals defensie, buitenlandse betrekkingen en andere kostbare zaken, die een klein eiland niet zelf kan bemannen en bekostigen.

Symbool voor die koninkrijksband is het Nederlandse paspoort. De bewegingsvrijheid die dat paspoort biedt en de mogelijkheden voor voortgezet onderwijs, opleiding en complexe medische zorg zijn van groot belang voor een kleine gemeenschap. Maar nog belangrijker, het Statuut biedt de eilanden een garantie van rechtszekerheid en kwaliteit van bestuur, essentieel voor een deugdelijk investeringsklimaat. Het biedt Aruba de garantie voor autonomie maar tegelijkertijd zijn kwaliteit van bestuur en integriteit van de rechterlijke macht effectief ingebed in een stabiel rechtsstatelijk koninkrijksverband. Het is nu juist die waarborgfunctie die Bosman en Van Raak willen beëindigen door de koninkrijksband te vervangen door een veel lossere en vrijblijvende gemenebestband.

Hassanali Mehran, die namens het IMF Aruba adviseerde en de Arubaanse Centrale Bank in de beginjaren leidde, formuleerde het voordeel van de koninkrijksband in 1970 als volgt: *Within the Kingdom of the Netherlands Aruba is something very special, without that it would be just another island in the Caribbean*".

De koninkrijksband is bovendien een garantie voor de status-quo in de verhouding met buurland Venezuela. Voor Aruba is de band met Nederland een anker van stabiliteit in een woelige instabiele Caribische en Zuid-Amerikaanse omgeving. Een eiland dat voor onafhankelijkheid of de daarmee vergelijkbare gemenebestconstructie kiest, kan mogelijk economisch en bestuurlijk op eigen benen staan, maar een relatie met een groter land is en blijft noodzakelijk voor zaken als hogere opleidingen, defensie en buitenlandse betrekkingen. Venezuela heeft bij diverse gelegenheden laten doorschemeren dat het die relatie graag wil aangaan.

Maar het is niet ondenkbaar dat daarbij de territoriale onschendbaarheid in gevaar komt. Want Venezuela wil meer, althans de geschiedenis wijst in die richting. Al in 1976 begon de toen aan het bewind zijnde president van Venezuela Carlos Andrés Pérez een charme offensief. Andrés Pérez - president van 1974 tot 1979 en opnieuw van 1989-1993 - was uiteraard op de hoogte van de aandrang vanuit Nederland in die jaren op de Nederlandse Antillen om naar het voorbeeld van Suriname de band met Nederland te verbreken. Andrés Pérez wist dat Aruba los wilde van de andere eilanden en zag een aansluiting bij Venezuela wel als een optie. Hij nodigde de Aruba Trade and Industry Association (ATIA) uit om met een delegatie zakenlieden de Industriebeurs in Maracaibo te bezoeken. De afvaardiging werd verzocht om naar Caracas te vliegen en vandaar in het presidentiële vliegtuig met de president zelf aan boord mee te vliegen naar Maracaibo.

De Arubaanse ondernemers kregen hoog in lucht een college van Andrés Pérez over verleden en toekomst van de drie eilanden voor zijn kust. Samengevat kwam het hier op neer: toen wij in 1821 met Simon Bolivar de Spanjaarden verjaagd hadden en Venezuela onafhankelijk werd, voerden drie van de reeks eilanden voor onze kust de Nederlandse vlag. Wij hadden en hebben uitstekende relaties met Nederland, dus respecteerden wij die status-quo. In onze grondwet staat echter dat deze eilanden eigenlijk tot ons grondgebied behoren. Dus als Nederland hier weg gaat, willen we graag dat u bij ons komt. *'Wij zullen echt niet zomaar binnenvallen, maar u zult wel met open armen ontvangen worden: ik val u aan met vriendschap'* vertrouwde hij de prominente Arubanen toe. De heren hebben met belangstelling geluisterd, maar op Aruba gaf en geeft men toch wijselijk de voorkeur aan de door traditie verankerde band met de hoog ontwikkelde stabiele verre vriend dan een avontuur aan te gaan met de instabiele naaste buur.

Kort na zijn aantreden In 1998 gaf president Hugo Chávez opdracht tot het opstellen van een nieuwe Venezolaanse grondwet. Deze sinds 1999 geldende grondwet gaat in de artikelen 11, 13 en 14 in op de grenzen van het grondgebied. Zie hier artikel 14: *'La ley establecerá un régimen jurídico especial para aquellos territorios que por libre determinación de sus habitantes y con aceptación de la Asamblea Nacional, se incorporen al de la República.'*

Hier staat dus dat er wetgeving is die het mogelijk maakt dat gebieden op basis van de vrije wil van hun inwoners zich bij de republiek aansluiten. Een directe uitnodiging kennelijk bedoeld voor de ABC eilanden. Vergelijkbaar met als er in de Nederlandse grondwet zou staan dat er wetgeving klaar ligt om Vlaanderen in Nederland op te nemen.

In een via WikiLeaks geopenbaard memo staat dat in 2005 de Nederlandse minister van Buitenlandse Zaken tegen de Amerikaanse ambassadeur in Den Haag zei: *'Als we er morgen zouden vertrekken, zijn ze de volgende dag van Venezuela.'* Voor Aruba een reden te meer om de koninkrijksband te koesteren en te handhaven. Elke verandering is daarbinnen bespreekbaar, mits het paspoort Nederlands blijft en Aruba land binnen het Koninkrijk kan blijven. De Initiatiefnota Bosman (VVD) en Van Raak (SP) met het voorstel om het Statuut te vervangen door een gemenebestconstructie met een eigen nationaliteit en paspoort is alleen al daarom voor Aruba al geen alternatief. Zelfs het voorstel van een paspoort met een eigen kleur voor de Caribische eilanden werd onlangs met afschuw afgewezen.

Bij peilingen blijkt steeds dat een overgrote meerderheid van de bevolking kiest voor handhaving van de koninkrijksband met maximaal zelfbestuur en erkenning van het eigene in volksaard en cultuur. Het land Aruba kan als partnerland haar plaats in het Koninkrijk aan en staat sociaal en financieel-economisch op eigen benen. Er wordt op veel punten met Nederland en daardoor indirect ook met de EU overleg gevoerd en samengewerkt. Hoofdzaken daarbij zijn kustwacht, rechtspraak, criminaliteitsbestrijding, terrorismedreiging, hoger onderwijs en opleidingen. Diverse Nederlandse ministeries onderhouden daarvoor nuttige contacten met de Arubaanse collegae. Verdieping van die verhouding is wenselijk en mogelijk. Op basis van wederzijds vertrouwen kan de samenwerking binnen het Koninkrijk uitgebreid worden en kunnen nieuwe initiatieven worden ontwikkeld.

Voor wat betreft overheidsfinanciën en begrotingsbeleid kunnen de landen van het Koninkrijk richtlijnen overeenkomen, vergelijkbaar met de regels die de EU landen kennen om de euro te kunnen handhaven. Zo kunnen ook de landen van het Koninkrijk op dit gebied overeenkomsten sluiten, waarvan slechts in crisis situaties en dan in overleg kan worden afgeweken. Dat kunnen regels zijn voor overheidsfinanciën en staatsschuld, essentiële zaken voor een stabiele economie en goed bestuur.

Aruba heeft in 28 jaar zelfbestuur bewezen dat het Statuut wel degelijk werkt. Bosman en Van Raak stellen voor om als gemenebest te blijven samenwerken en daaraan vorm te geven via een jaarlijkse Assemblee van Regeringsleiders en de instelling van een Permanent Secretariaat (PS). Nuttig voor een goede samenwerking maar zo'n jaarlijkse assemblee en ook een Permanent Secretariaat kunnen prima binnen het Koninkrijk ingesteld worden. Zo'n Koninkrijkscommissie (KC) , kan bijvoorbeeld toezien op de naleving van de af te spreken richtlijnen o.a. voor overheidsfinanciën en begrotingsbeleid en kan voorkomen dat er achteraf moet worden ingegrepen. Allemaal mogelijk en uitvoerbaar, maar het Koninkrijk hoeft daar niet voor op de schop.

Den Haag, november 2014

Henk Timmer

Henk Timmer woonde en werkte op Aruba van 1948-1987. Hij is erelid van het Genootschap Nederland-Aruba waarvan hij in 1997 medeoprichter was en tot 2007 bestuurslid. Dit artikel is in november 2014 in Amigoe en in Voor u gelezen... gepubliceerd.